

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE EVDE SAĞLIK HİZMETLERİ

Editörler
Özlem Özaydın
Özden Güdük

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE EVDE SAĞLIK HİZMETLERİ

Editörler: Özlem Özeydin, Özden Gündük

Yayın No. : 3505
Sağlık Bilimleri No. : 096
ISBN : 978-625-439-587-1
E-ISBN : 978-625-439-588-8
Basım Sayısı : 1. Basım, Eylül 2021

© Copyright 2021, NOBEL AKADEMİK YAYINCILIK EĞİTİM DANIŞMANLIK TİC. LTD. ŞTİ. SERTİFİKA NO.: 40340

Bu baskının bütün hakları Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.ne aittir. Yayınevinin yazılı izni olmaksızın, kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik ya da fotokopi yoluyla basımı, yayımı, çoğaltımı ve dağıtımı yapılamaz.

Nobel Yayın Grubu, 1984 yılından itibaren ulusal ve 2011 yılından itibaren ise uluslararası düzeyde düzenli olarak faaliyet yürütmekte ve yayınladığı kitaplar, ulusal ve uluslararası düzeydeki yükseköğretim kurumları kataloglarında yer almaktadır.

Genel Yayın Yönetmeni : Nevzat Argun -nargun@nobelyayin.com-
Yayın Koordinatörü : Gülfem Dursun -gulferm@nobelyayin.com-
Redaksiyon : Dilek Gezgün -dilek@nobelyayin.com-
Sayfa Tasarım : Leyla Kurt -leyla@nobelyayin.com-
Kapak Tasarım : Lale Yalçın -sezai@nobelyayin.com-
Görsel Tasarım Uzmanı : Mehtap Yürümez -mehtao@nobelyayin.com-
Baskı Sorumlusu : Yavuz Şahin -yavuz@nobelyayin.com-
Baskı ve Cilt : Vadi Grafik Tasarım ve Reklamcılık Ltd. Şti. Sertifika No: 47479
İvedik Org. San. 1420. Cad. No: 58/1Yenimahalle/ANKARA

Kütüphane Bilgi Kartı

Özeydin, Özlem., Gündük, Özden.

Geçmişten Günümüze Evde Sağlık Hizmetleri / Editör: Özlem Özeydin, Özden Gündük

1. Basım. XX + 228 s. 16,5x24 cm. Kaynakça var, dizin yok.

ISBN : 978-625-439-587-1

E-ISBN : 978-625-439-588-8

1. Evde Sağlık Hizmetleri 2. Yaşlılık 3. Uzun Dönemli Bakım

Genel Dağıtım

ATLAS AKADEMİK BASIM YAYIN DAĞITIM TİC. LTD. ŞTİ.

Adres: Bahçekapı mh. 2465 sk. Oto Sanayi Sitesi No:7 Bodrum Kat Şaşmaz-ANKARA - siparis@nobelyayin.com-

Telefon: +90 312 278 50 77 - **Faks:** 0 312 278 21 65

E-Satış: www.nobelkitap.com - esatis@nobelkitap.com / www.atlaskitap.com - info@atlaskitap.com

Dağıtım ve Satış Noktaları: Alfa Basım Dağıtım, Arasta, Arkadaş Kitabevi, D&R Mağazaları, Dost Dağıtım, Ekip Dağıtım, Kıda Dağıtım, Kitap-san, Nezih Kitabevleri, Pandora, Prefix, Remzi Kitabevleri

BÖLÜM YAZARLARI

BÖLÜM 1 YAŞLANMA, UZUN DÖNEMLİ BAKIM VE EVDE SAĞLIK HİZMETLERİ İLİŞKİSİ

Dr. Özlem Özaydın

Sağlık Bilimleri Üniversitesi Fatih Sultan Mehmet Eğitim ve Araştırma Hastanesi

Dr. Öğr. Üyesi Özden Güdük

Yüksek İhtisas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sağlık Yönetimi Bölümü

BÖLÜM 2 EVDE SAĞLIK HİZMETLERİNİN TARİHİ

Dr. Özlem Özaydın

Sağlık Bilimleri Üniversitesi Fatih Sultan Mehmet Eğitim ve Araştırma Hastanesi

BÖLÜM 3 DÜNYADA EVDE SAĞLIK HİZMETLERİ UYGULAMALARI

Dr. Öğr. Üyesi Ekrem Sevim

Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sağlık Yönetimi Bölümü

BÖLÜM 4 EVDE SAĞLIK HİZMETLERİNDE HASTA VE SUNULAN HİZMETLER

Dr. Öğr. Üyesi Yasemin Aslan

İstinye Üniversitesi İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi Sağlık Yönetimi Bölümü

BÖLÜM 5**EVDE SAĞLIK HİZMETLERİNDE KALİTE VE AKREDİTASYON**

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Nal

Afyon Kocatepe Üniversitesi Dinar Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu

BÖLÜM 6**EVDE SAĞLIK HİZMETLERİNİN FİNANSMANI**

Dr. Öğr. Üyesi Özden Gündük

Yüksek İhtisas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sağlık Yönetimi Bölümü

BÖLÜM 7**EVDE SAĞLIK HİZMETLERİNDE İNSAN KAYNAĞI**

Dr. Öğr. Üyesi Yeliz Doğan Merih

Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hamidiye Hemşirelik Fakültesi TÜSEB (Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı)

BÖLÜM 8**EVDE SAĞLIK HİZMETLERİNDE TEKNOLOJİ KULLANIMI**

Prof. Dr. Emrah Önder

İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Sayısal Yöntemler Ana Bilim Dalı

Öğr. Görevlisi Güler Önder

İstanbul Esenyurt Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Anestezi Programı

KISALTMALAR LİSTESİ

AA	: Anadolu Ajansı
AALTCI	: American Association for Long-Term Care Insurance (Amerikan Uzun Dönemli Bakım Sigortası Derneği)
AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ACL	: Anterior Cruciate Ligament (Ön Çapraz Bağ)
AÇSHB	: Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
ADA	: American Diabetes Association (Amerikan Diyabet Derneği)
ADLS	: Activities of Daily Living (Günlük Yaşam Faaliyetleri)
ADSM	: Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi
AHB	: Aile Hekimliği Birimini
AIDS	: Acquired Immune Deficiency Syndrome (Kazanılmış Bağışıklık Yetersizliği Sendromu)
ANCIEN	: Assesing Needs of Care in European Nations
ASPB	: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
AWBZ	: Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (Genel İstisnai Tıbbi Masraflar Yasası)
CAPC	: Center to Advance Palliative Care (Palyatif Bakımı Geliştirme Merkezi)
CDC	: Centers for Disease Control and Prevention (ABD Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezi)
DEP	: Değerlendirici Eğitim Programının
DFLE	: Disability-Free Life Expectancy (Engelsiz Yaşam Beklentisi)
DÖF	: Düzeltici/Önleyici Faaliyet
DRG	: Diagnosis Related Group (TİG-Tanı İlişkili Gruplar)
EKG	: Elektrokardiografi
EUUAP	: The European Pressure Ulcer Advisory Panel (Avrupa Basınç Ülseri Danışma Paneli)

EU-SILC	: European Union Statistics On Income And Living Conditions (Avrupa Birliği Gelir Ve Yaşam Koşulları İstatistikleri)
GPs	: General Practices (Pratisyen Hekimler)
GSMH	: Gayri Safi Milli Hasıla
GSS	: Genel Sağlık Sigortası
GSYİH	: Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
HASUDER	: Halk Sağlığı Uzmanları Derneği
HITH	: Hospital in the Home
HIV	: Human Immunodeficiency Virus (İnsan Bağışıklık Yetmezliği Virüsü)
HLY	: Healthy Life Years (Sağlıklı Yaşam Yılları)
IASP	: International Association for the Study of Pain (Uluslararası Ağrı Çalışmaları Birliği)
IoT	: Internet of Things (Nesnelerin İnterneti)
ISO	: International Organization for Standardization (Uluslararası Standardizasyon Örgütü)
ISQua	: The International Society for Quality in Health Care (eski adı ISQA: The International Society for Quality Assurance in Health Care)
İBB	: İstanbul Büyükşehir Belediyesi
JCAHO	: Joint Commission on Accreditation of Healthcare Organizations
JCI	: Joint Commission International
JPY	: Japon Yeni
KOAH	: Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı
MCO	: Managed Care Organization
NHS	: National Health Service (İngiltere Ulusal Sağlık Sistemi)
NICE	: The National Institute for Health and Care Excellence (Ulusal Sağlık ve Bakım Mükemmelliği Enstitüsü)
NLP	: Natural Language Processing (Doğal Dil İşleme)
NPUAP	: National Pressure Injury Advisory Panel (Ulusal Basınç Ülseri Danışma Paneli)
NST	: NonStress Test
NSW	: New South Wales
OECD	: Organisation for Economic Co-operation and Development (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü)
PEG	: Perkütan Endoskopik Gastrostomi
PPG	: Fotopletismografi nabız sensörü

SAS	: Sağlıkta Akreditasyon Standartları
SB	: Sağlık Bakanlığı
SHARE	: The Survey of Health, Ageing and Retirement in Europe (Avrupa'da Sağlık, Yaşlanma ve Emeklilik Araştırması)
SHGM	: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü
SKS	: Sağlıkta Kalite Standartları
SSK	: Sosyal Sigortalar Kurumu
STK	: Sivil Toplum Kuruluşları
SUT	: Sağlıkta Uygulama Tebliği
TL	: Türk Lirası
TSM	: Toplum Sağlığı Merkezi
TTB	: Türk Tabipler Birliği
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
TÜSKA	: Türkiye Sağlık Hizmetleri Kalite ve Akreditasyon Enstitüsü
UDB	: Uzun Dönemli Bakım (LTC-Long Term Care)
UNICEF	: United Nations International Children's Emergency Fund (Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu)
VA	: Veterans Administration
WHO	: World Health Organization (DSÖ-Dünya Sağlık Örgütü)
WPCA	: The Worldwide Palliative Care Alliance (Dünya Palyatif Bakım Birliği)

ÖN SÖZ

Evde sağlık, ihtiyaç sahibi bireylere ev ortamında profesyonel bir ekip tarafından tıbbi bakım verilmesini ve rehabilitasyonunu sağlayan; hasta ve yakınlarına sosyal ve psikolojik destek sunan bir sağlık sistemidir. Sağlık hizmetlerinin hastanın evinde ve aile ortamında sunulması ile hem hastanelere yatışların azaldığı ve uzun süreli yatışların önüne geçildiği hem de koruyucu sağlık hizmetlerine erişimin kolaylaştığı; böylece hastane infeksiyonları gibi komplikasyonların önüne geçildiği ve hastaların ruhsal sağlığının iyileştiği saptanmıştır.

“Geçmişten Günümüze Evde Sağlık Hizmetleri” başlıklı eser ile ülkemizde görece yeni bir kavram olan bu sistemin dünyada ve Türkiye’deki tarihsel süreci, kapsamı, finansmanı ve insan kaynakları başta olmak üzere tüm yönleri ile ele alındığı görülmektedir. Eserde evde sağlık hizmetlerinin kalite standartları ve evde sağlık merkezlerinin akreditasyonu konularında güncel bilgiler verilmiş; ek olarak evde sağlık hizmetlerinin yenilikçi teknolojilerden yararlanılarak modernize edilebileceği üzerinde durulmuştur. Bu kitapta evde sağlık hizmetlerini başarı ile uygulayan bazı ülke örnekleri de detaylı olarak sunulmuştur.

Yaşlanan toplumlarda evde sağlık hizmetlerinin sürdürülebilir ve maliyet-etkin bir şekilde yaygınlaştırılması gerekmektedir. Ülkemizde evde sağlık hizmetlerinden yararlananların çoğunluğunu 65 yaş üzerindeki bireyler (özellikle kadınlar) oluşturmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu verileri, Türk toplumunun hızla yaşlanmakta olduğunu ortaya koymuştur. Ülkemizde 65 yaş ve üzerindeki bireylerin, 2019 yılında nüfusun %9,1’ini kapsadığı ve 8,5 milyona ulaştığı görülmüştür. Bu durum yakın gelecekte bu hizmetlere gereksinim duyacak bireylerin hızla artacağını ön görmektedir. Bu eserde yaşlanma, uzun dönemli bakım ve evde sağlık hizmetleri arasındaki ilişkilerin irdelenmesi; bu hizmetlerin geliştirilmesi, kalitesinin artırılması ve yaygınlaştırılması için Sağlık Bakanlığı, yerel yönetimler ve özel kurumlar arasındaki iş birliğinin gündeme getirilmesi memnuniyet vericidir.

Bu kıymetli eseri hazırlayarak önemli bir boşluğu dolduran ve konu ile ilgili sağlıkçıların yararına sunan Özden ve Özlem Güdük kardeşler başta olmak üzere tüm emeği geçenlere teşekkür ederim.

Prof. Dr. İlhan Satman

TÜSEB, Türkiye Halk Sağlığı ve Kronik Hastalıklar Enstitüsü

Mayıs 2021, İstanbul

ÖN SÖZ

Bugün ortalama bir insan, kendisinden önce yaşayan atalarından daha uzun yaşamaktadır. Dünya Sağlık Örgütü'ne göre; sadece son 20 yıl içinde bile ortalama bir insanın ömrünün 5,5 yıl arttığı hesaplanmıştır ve her geçen yıl bu rakam artmaktadır.

Geçmişte ölümlerin ana sebeplerinden biri olan salgın hastalıklar azalmış hatta çiçek hastalığı gibi bazıları dünya üzerinden tamamen yok edilmiştir. Bebeklik çağından itibaren aşılama ile hastalıklara karşı bağışıklık kazandırılmış, hastalıkların tedavisi için etkili ilaçlar geliştirilmiştir. Yeni teknolojik tıbbi cihazları ile hastalıklar daha erken aşamada fark edilebilir olmuştur. Sağlık alanında yaşanan tüm gelişmeler, erken ölümlerin önüne geçerek insan ömrünün uzamasına olumlu etki etmiştir. Ancak, artık daha uzun yaşayan bireylerin daha farklı sağlık sorunları belirmiştir. Yaşlılığa bağlı kişinin fiziksel ve zihinsel kapasitenin azalması, bir başka kişinin desteğine ve bakımına ihtiyacı doğurmuştur.

Yaşlılık ile beraber görülme sıklığı artan diyabet, hipertansiyon, kalp ve damar hastalığı, KOAH gibi bazı kronik hastalıklar bireyin birden çok ilaç kullanmasını, düzenli aralıklar ile sağlık kontrolünden geçmesini ve/veya tetkik yaptırmasını gerektirmektedir. Demans ve Alzheimer hastalığı gibi bilişsel fonksiyonlarda bozulmalara yol açan ya da yatağa bağımlılığa sebep olan hastalıklar bireyin sağlık hizmetlerine ihtiyacını artırmaktadır.

Bir sağlık tesisine yatarak tedavi olması gerekmeyen ya da evinde hizmet almayı tercih eden bireylerin bakımında, çoğunlukla aile bireylerinden biri aktif rol almaktadır. Bununla beraber, son yıllarda özellikle gelişmiş ülkelerde, hükümetler evde sağlık ve bakım hizmetlerinin planlanması, koordine edilmesi, finansmanı ve sunumunda ulusal ve/veya yerel düzeyde sorumluluk almaktadır. Bu kapsamda bireyin ihtiyaç duyduğu hizmetler profesyonel ekipler tarafından sağlanmaktadır.

Bu kitapta, evde sağlık hizmetlerinin dünyada ve ülkemizde gelişimi ile mevcut durumu ortaya konularak kapsamlı bir bakış açısıyla anlatılmaya çalışılmış-

tır. Kitabın ilk bölümünde, uzun dönemli bakım hizmetleri içinde evde sağlık hizmetlerinin yeri açıklanmış, ikinci bölümünde ise evde sağlık hizmetleri daha detaylı olarak ele alınmıştır. İlerleyen bölümlerde; ülkemizde ve farklı ülkelerde evde sağlık hizmetleri uygulamaları, evde sağlık hizmetinden yararlanan hastaların özellikleri ve ihtiyaçları, evde sağlık hizmetlerinin finansmanı, insan kaynaklarının kullanımı, kalite çalışmaları anlatılmış ve en son olarak evde sağlık hizmetlerinde teknoloji örneklerine yer verilmiştir.

Kitabın yazımında emeği olan tüm çalışma arkadaşlarımıza ve bu süreçte bizden desteğini esirgemeyen ailemize ve dostlarımıza teşekkür ederiz.

Özlem Özaydın

Özden Güdük

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM YAZARLARI.....	III
KISALTMALAR LİSTESİ.....	V
ÖN SÖZ	IX

BÖLÜM 1 YAŞLANMA, UZUN DÖNEMLİ BAKIM VE EVDE SAĞLIK HİZMETLERİ İLİŞKİSİ

1.1. Yaşlanma, Uzun Dönemli Bakım ve Evde Sağlık Hizmetleri İlişkisi	1
1.1.1. Uzun Dönemli Bakım	1
1.2. Uzun Dönemli Bakım İhtiyacının Doğmasına Neden Olan Faktörler	5
1.2.1. Demografik Faktörler	6
1.2.2. Epidemiyolojik Faktörler	13
1.2.3. Sosyal Faktörler	16
1.2.4. Ekonomik Faktörler.....	21
1.2.5. Yataklı Tedavi Sunumuna Yönelik Faktörler	22
1.3. Sonuç.....	23
Kaynakça	24

BÖLÜM 2 EVDE SAĞLIK HİZMETLERİNİN TARİHİ

2.1. Evde Sağlık Hizmetlerinin Gelişimi.....	27
2.2. Evde Sağlık mı? Evde Bakım mı?	31
2.3. Evde Sağlık İhtiyacını Etkileyen Faktörler	35
2.3.1. İnfomal Bakım Verenlere Yönelik Faktörler	35
2.3.2. Bakım İhtiyacı Olan Kişinin Tercihleri	37
2.3.3. Sosyal Faktörler	37
2.3.4. Demografik ve Epidemiyolojik Faktörler	38

2.3.5. Bilim ve Teknolojideki Yeniliklere Yönelik Faktörler.....	39
2.3.6. Politika Öncelikleri ve Tercihlerine Yönelik Faktörler	39
2.3.7. Ekonomik Faktörler.....	40
2.4. Evde Sağlık Hizmetinin Avantajları	40
2.5. Evde Sağlık Sunumunda İhtiyacın Değerlendirilmesi	41
2.6. Türkiye’de Evde Sağlık Hizmetleri	42
2.6.1. Özel Merkezler.....	43
2.6.2. Sağlık Bakanlığı’na Bağlı Kuruluşlar	44
2.6.3. Aile Hekimliği	45
2.6.4. Yaşlı Hizmet Merkezleri	46
2.6.5. Belediyeler	46
2.7. Sonuç.....	48
Kaynakça	49

BÖLÜM 3

DÜNYADA EVDE SAĞLIK HİZMETLERİ UYGULAMALARI

3.1. Dünyada Evde Sağlık Hizmetleri	53
3.2. Evde Sağlık Hizmetleri Kapsamında Uygulanan Politika ve Düzenlemeler	56
3.3. Evde Sağlık Hizmetlerinin Ülkelere Göre Sunumu	59
3.3.1. Amerika Birleşik Devletleri	60
3.3.2. İngiltere.....	68
3.3.3. Almanya.....	69
3.3.4. Hollanda.....	71
3.3.5. İsveç	71
3.3.6. Norveç	72
3.3.7. Finlandiya.....	73
3.3.8. Japonya	74
3.4. Sonuç.....	76
Kaynakça	77

BÖLÜM 4

EVDE SAĞLIK HİZMETLERİNDE HASTA VE SUNULAN HİZMETLER

4.1. Evde Sağlık Hizmetinde Hedef Hasta Grupları.....	81
4.1.1. Yatağa Bağımlı Hastalar	82
4.1.2. Palyatif Bakım ve Hospis.....	83
4.1.3. İleri Derecede Nöromusküler Hastalığı Olan Hastalar	86

4.1.4. Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı (KOAH) ve Diğer Kronik Solunum Sistemi Hastalıkları Olan Hastalar	87
4.1.5. Fototerapi Uygulanması Gereken Yenidoğan Sarılıkları.....	87
4.1.6. Evde Ağız ve Diş Sağlığı Hizmetleri	88
4.1.7. Ameliyat Sonrası Hastaların Evde Bakımı.....	91
4.1.8. Kronik Hastaların Evde Bakımı.....	92
4.1.9. Doğum Öncesi ve Sonrası Evde Bakım.....	93
4.1.10. Yaşlılık Nedeniyle Evde Bakım.....	95
4.1.11. COVID-19 Döneminde Evde Sağlık Hizmetleri	96
4.2. Evde Sağlık ve Bakım Gerekсинimi Olan Hastaların Gereksinimlerinin Değerlendirilmesi	97
4.3. Evde Sağlık Hizmetlerinde Semptom Yönetimi	97
4.3.1. Beslenme	98
4.3.2. Yara Bakımı.....	99
4.3.3. İlaç Tedavisinin Yönetimi.....	101
4.3.4. Ağrı Yönetimi	102
4.3.5. Evde Sağlık Hizmetlerinde Hasta Yakınlarının Rolü ve Eğitimi.....	104
4.3.6. Evde Bakımda Psikososyal Destek	105
4.3.7. Fiziksel Aktivite	106
4.4. Evde Bakımda En Sık Karşılaşılan Advers Olaylar	107
4.5. Sonuç.....	108
Kaynakça	109

BÖLÜM 5

EVDE SAĞLIK HİZMETLERİNDE KALİTE VE AKREDİTASYON

5.1. Kalite Kavramı	120
5.2. Sağlık Hizmetlerinde Kalite ve Akreditasyon.....	121
5.2.1. Sağlık Hizmetlerinde Kalite Kavramı	121
5.2.2. Sağlık Hizmetlerinde Akreditasyon Kavramı	123
5.2.3. Sağlık Alanından Akreditasyon Kuruluşlarının Gelişimi	126
5.2.4. Türkiye’de Sağlık Alanında Kalite ve Akreditasyonun Gelişimi.....	126
5.3. Evde Sağlık Hizmetlerinde Kalite ve Akreditasyon	128
5.3.1. Türkiye’de Evde Sağlık Hizmetlerinde Kalite ve Akreditasyon	128
5.3.1.1. Sağlıkta Kalite Standartları-Evde Sağlık Seti Standartları	129
5.3.1.2. Kalite Yönetimi Kapsamında Belirlenen Kalite Göstergeleri	131
5.3.1.3. Hasta Bakımına Yönelik Bazı Kalite Göstergeleri	132
5.3.1.4. Sağlıkta Kalite Standartları-Evde Sağlık Seti Değerlendirme Ölçütleri	133

5.3.2. Uluslararası Birleşik Komisyon'un (Joint Commission International-JCI) Evde Bakım Akreditasyon Standartları.....	135
5.3.2.1. Hasta Merkezli Standartlar	135
5.3.2.2. Sağlık Kuruluşu Yönetim Standartları	136
5.3.2.3. Jc1 Akreditasyon Süreci	137
5.3.2.4. Jc1 Akreditasyon Başvuru Süreci.....	138
5.4. Sonuç.....	145
Kaynakça	146

BÖLÜM 6

EVDE SAĞLIK HİZMETLERİNİN FİNANSMANI

6.1. Sağlık Hizmetleri Finansmanı.....	152
6.1.1. Kamusal Kaynaklı Sağlık Finansman Çeşitleri	153
6.1.2. Özel Kaynaklı Sağlık Finansman Çeşitleri.....	154
6.2. Uzun Dönemli Bakım ve Evde Sağlık Hizmetlerinin Ülkelere Finansal Yükü	155
6.2.1. Kamusal Uzun Dönemli Bakım Sigortası ve Evde Sağlık Hizmetlerinin Finansmanı	161
6.2.2. Özel Uzun Dönemli Bakım Sigortası ve Evde Sağlık Hizmetlerinin Finansmanı.....	167
6.3. Türkiye’de Evde Sağlık Hizmetlerinin Finansmanı	169
6.4. Sonuç.....	170
Kaynakça	171

BÖLÜM 7

EVDE SAĞLIK HİZMETLERİNDE İNSAN KAYNAĞI

7.1. Türkiye’de Evde Sağlık Hizmetleri Uygulamaları	176
7.1.1. Evde Sağlık Hizmeti Almak İçin Başvurunun Yapılması ve Değerlendirilmesi.....	177
7.2. Evde Sağlık Hizmetlerinin Sunumunda Sağlık Ekibinin Rolü	179
7.2.1. Evde Sağlık Hizmetlerinde İnsan Kaynakları	181
7.2.1.1. Evde Sağlık Hizmetlerinde Doktorun Rolü ve Önemi	182
7.2.1.2. Evde Sağlık Hizmetlerinde Hemşirenin Rolü ve Önemi	183
7.2.1.3. Evde Sağlık Hizmetlerinde Diğer Personellerin Rolü ve Önemi	186
7.2.1.4. Evde Sağlık Hizmetlerinde Aile Bireyi veya Bakıcının Rolü.....	191
7.3. Evde Sağlık Hizmetlerinin Sunumunda Yaşanan Sorunlar	191
7.3.1. Sağlık Personeli ile İlgili Kısıtlar	192
7.3.1.1. Ücret	192
7.3.1.2. Sözleşme Tipi	192
7.3.1.3. Çalışma Saati Limiti	193

7.3.1.4. Yeterlilik/Beceri	193
7.3.1.5. İş Yüğü Dengeleme	194
7.3.1.6. Personelin Konumu	194
7.4. Evde Sağlık Hizmetlerinde Sağlık Personelinin Eğitimi	194
7.5. Sonuç	196
Kaynakça	197

BÖLÜM 8

EVDE SAĞLIK HİZMETLERİNDE TEKNOLOJİ KULLANIMI

8.1. Sağlık 4.0	203
8.2. Yapay Zekâ.....	204
8.3. Giyilebilir Teknolojiler ve Evde Sağlık Hizmetlerinde Kullanılan Teknolojilere Ait Ürün Bazlı Çözüm Örnekleri	207
8.4. Robotik Teknolojiler	213
8.5. Bulut Bilişim.....	215
8.6. Sohbet Robotları (ChatBotlar).....	216
8.7. Sesli Asistanlar	217
8.8. Video Konferans Araçları	219
8.9. Akıllı Sağlık, E-Sağlık, Mobil Sağlık, Akıllı Evler, Akıllı Şehirler.....	219
8.10. Sanal Hastane	222
8.11. Evde Sağlık Hizmetlerinde Teknoloji Kullanımına ile İlgili Yapılan Akademik Çalışmalardan Bazıları	223
8.12. Sonuç.....	224
Kaynakça	224

ŞEKİLER LİSTESİ

Şekil 1	Uzun Dönemli Bakım Hizmetlerinin Sınıflandırılması.....	3
Şekil 2	65 Yaş ve Üzeri Nüfusta Uzun Süreli Bakım Hizmeti Alanların Oranı 2000-2011 (veya En Yakın Yıl) (Yüzde).....	4
Şekil 3	Yaş ve Bağımsız Yaşam İlişkisi	7
Şekil 4.	Türkiye’de 65 Yaş ve Üstü Nüfusun Toplam Nüfusa Oranı ve Bağımlılık Oranları	8
Şekil 5	Ülkemizdeki Yaşlı Nüfusun Dağılımı	10
Şekil 6	Dünyada ve Türkiye’de Yaşlı Nüfus (60 Yaş ve Üzeri) Oranının Değişimi, 1950-2100 Yılları (Yüzde).....	11
Şekil 7	Avrupa Birliği Ülkelerinde Sağlıklı Yaşam Yılları	15
Şekil 8	65 Yaş ve Üzeri Kişilerde Kronik Hastalık Görülme Sıklığı (2017 Yılı).....	16
Şekil 9	Ülkelere Göre Uzun Dönemli Bakım Hizmetlerinden Faydalanan 65 Yaş ve Üzeri Kişilerin Evde Bakım Hizmetlerinden Yararlanma Oranları (2015 Yılı).....	20
Şekil 10	Evde Sağlık Hizmetlerinden Faydalananların Yaşlara Göre Dağılımı.....	67
Şekil 11	Evde Sağlık Hizmetlerinden Faydalananların Ödeyicilere Göre Dağılımı.....	67
Şekil 12	Evde Sağlık Hizmetleri Ekibi	181
Şekil 13	Ses Asistanı (Sanal Asistan) Ürünleri	205
Şekil 14	Yapay Zekâ, Makine Öğrenimi ve Derin Öğrenme İlişkisi	206
Şekil 15	Yapay Zekâyâ, Makine Öğrenimine ve Derin Öğrenmeye Zaman İçinde Gösterilen İlgi	206
Şekil 16	Biointelli Sense Bio Stickersensörü (Philips).....	208
Şekil 17	Philips Firmasının Evde Sağlık Hizmeti Ürünü	208
Şekil 18	Healthy Tele-Sağlık ve Evde Sağlık İzleme Cihazı	209
Şekil 19	Omron Evde Sağlık Hizmeti Ürünü	210
Şekil 20	Evde Düşme Sonrası Acil Durum Bildirimi	210
Şekil 21	Giyilebilir Teknolojiler ile İlgili Örnek Görseller	211
Şekil 22	Cilde Takılabilen Esnek Tek Kullanımlık Yama Sensörleri.....	211
Şekil 23	Sağlık 4.0’Da Giyilebilir Teknolojiler ve Uygulamaları	212

Şekil 24 Sağlık 4.0'Da Yapay Zekâ Destekli Bütünleşik Siber Fiziksel Sistemlerde Kullanılan Yeni Teknolojiler Arasındaki İlişkiler	215
Şekil 25 Ada Sohbet Robotu Uygulaması	216
Şekil 26 Ibm Watson Chatbot Uygulaması	217
Şekil 27 Acil Durum Bilgisi İçin Sesli Asistan (Va) Kullanımı	218
Şekil 28 Sağlıkta Video Konferans Yazılımlarına Ait Bir Örnek Görseli	219
Şekil 29 Mobile-Sağlık İlaç Uyum Uygulaması	220
Şekil 30 Akıllı Sağlık ve İlişkili Olduğu Konseptler	221
Şekil 31 Mercy Sanal Hastanesine Ait Görseller	222

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1	Türkiye ve Bazı Ülkelerdeki Yaşlanma Hızı	11
Tablo 2	Türkiye’de 65 Yaş ve Üstü Nüfus İçinde Yalnız Yaşayan Nüfus (2019 Yılı)	18
Tablo 3	Amerika Birleşik Devletlerinde Evde Sağlık Hizmetlerinin Tarihçesi	63
Tablo 4	Örnek Değerlendirme Tablosu.....	134
Tablo 5	Evde Sağlık Hizmetlerinde Kalite Göstergeleri	143
Tablo 6	Sağlık Finansman Çeşitleri.....	152
Tablo 7	Toplam UDB Harcamaları, OECD Ülkeleri, 2017 (ya da En Yakın Yıl)	158
Tablo 8	Ülkelerin Kullandığı Uzun Dönemli Bakım Finansmanı	158
Tablo 9	Uzun Dönemli Bakım Harcamalarının Unsurları, OECD Ülkeleri, 2017 (ya da En Yakın Yıl).....	159
Tablo 10	Sağlık 1.0’dan Sağlık 4.0’a Geçiş	204
Tablo 11	Yerinde Yaşlanma İçin Robotların Tanımları ve İşlevleri	214
Tablo 12	Akıllı Sağlık Hizmetleri Alt Kategorilerinin Karşılaştırılması	221